

УДК 330.322:330.142.2

М.І. БОНДАРЕНКО, Л.Б. БУШОВСЬКА
Хмельницький національний університет

АНАЛІЗ РУХУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

В даній статті проаналізовано тенденції відновлення інвестиційної діяльності в Україні в післякризовий період, структурні особливості динаміки інвестицій. Виявлено ключові чинники, що обумовлювали спрямованість інвестиційних процесів. Запропоновано заходи державної політики, реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності інвестиційної діяльності, її зорієнтованості на забезпечення структурної модернізації економіки.

Ключові слова: інвестиційний період, національне господарство, іноземні інвестиції, акціонерний капітал, інвестор, інвестиційний потенціал.

M.I. BONDARENKO, L.B. BUSHOVSKA
Khmelnitsky national university

ANALYSIS OF TRAFFIC OF FOREIGN INVESTMENTS IN UKRAINE

Abstract. - Research of basic structural dynamic changes and tendencies of foreign capital investments is the aim of work in the economy of Ukraine and determination of directions of activation of this process. Investment activity is a long-term investment and characterized by the high level of vagueness and risks. For minimization of the last it is necessary systematic to watch investment processes in a country, especially at the terms of unstable economic and political situation. Analysing motion of direct foreign investments(equity) in Ukraine and direct foreign investments(equity) from Ukraine in the economy of the world countries on their basic descriptions and numerical indexes, it is possible to form conclusions the first group of that swims out from placing of foreign investments in Ukraine, and second - from placing of Ukrainian equities abroad.

Keywords: investment period, national economy, foreign investments, equity, investor, investment potential.

Актуальність теми. Важливу роль в розвитку національної економіки будь-якої країни світу відіграють іноземні інвестиції, Україна в даному випадку не є винятком. З розвитком транснаціональних корпорацій суспільство все більше уваги приділяє питанню їхнього розміщення та освоєння в сучасній економіці. Та не дарма, адже їхня величина, доцільність галузевого та територіального розміщення все сильніше впливають на підвищення економічної активності населення, створення нових робочих місць, а інколи цілих виробничих галузей національного господарства, що в кінцевому варіанті визначає структуру економіки держави та формує її політику. Залучення коштів іноземних інвесторів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку малого і середнього бізнесу, зростанню інвестиційного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень. Актуальність питань залучення та руху іноземних інвестицій в економіку України значно зросла, тому останнім часом все більше уваги цим проблемам приділяється на державному та регіональному рівнях. З огляду на це методологічно виправданим є поглиблення наукової бази активізації цього процесу. З вітчизняних вчених-економістів найбільше уваги вивченню цього питання приділено в працях І.А. Бланка [1], Б.М.Данилишина [2], О.В. Ковальчука [3] та ін.

Мета статті. Зважаючи на актуальність цієї тематики, за мету роботи обрано дослідження основних структурно-динамічних змін та тенденцій залучення іноземних капіталовкладень в економіку України та визначення напрямів активізації цього процесу, з'ясування основних чинників, що впливають на інвестиційну діяльність, та визначення її стану на сучасному етапі.

Результати досліджень. Інвестиційна діяльність є довгостроковим вкладенням та характеризується високим рівнем невизначеності й ризиків. Для мінімізації останніх необхідно систематично відстежувати інвестиційні процеси у країні, особливо за умов нестабільної економічної й політичної ситуації. Інвестиційна діяльність в Україні розглядається з багатьох сторін, утім, в умовах дестабілізації макроекономічної ситуації в державі на перший план виходить потреба у вивченні стану інвестиційної діяльності визначенні чинників, що на неї впливають. Аналіз іноземних інвестицій передбачає вивчення динаміки показників у визначенні їх походження, галузевої та регіональної структури. Отож, зупинимось спершу на аналізі основних країн-інвесторів іноземного акціонерного капіталу, які розміщують свої активи в нашій державі в якості прямих інвестицій. Для цього розглянемо наступну таблицю, в якій зазначені країни, що здійснили найбільші інвестиції в українську економіку у 2012 році, визначимо їхні обсяги у мільйонах доларів США за основними країнами-інвесторами.

**Розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами
(у % до загального обсягу)**

Країни світу	Обсяги інвестицій станом на				Приріст	
	01.01.2012 р.		31.12.2012 р.			
	млн дол. США	у % до заг. обсягу	млн дол. США	у % до заг. обсягу	млн дол. США	у % до млн дол. США
Всього	50333,9	100,00%	54462,4	100	4128,5	8,2
У тому числі країни ЄС	39982,5	79,43	42979,3	78,92	2996,8	7,5
Кіпр	13355,2	26,53	17275,1	31,72	3919,9	29,35
Німеччина	7391	14,68	61,17	11,6	-1074	-14,53
Нідерланди	4898	9,73	5168,6	9,49	270,6	5,52
Австрія	3418,8	6,79	3401,4	6,25	-17,4	-0,51
Велика Британія	2593,4	5,15	2556,5	4,69	-36,9	-1,42
Франція	2260,4	4,49	1765,3	3,24	-495,1	-21,9
Швеція	1756,8	3,49	1600,1	2,94	-156,7	-8,92
Швейцарія	947,7	1,88	1106,2	2,03	158,5	16,72
Інші країни ЄС	1695,2	3,37	1904,2	3,5	209	12,33
З країн СНД	3945,4	7,84	4269	7,84	323,6	8,2
Російська Федерація	3600,4	7,15	3785,8	6,95	185,4	5,15
Інші країни СНД	345	0,69	483,2	0,89	138,2	40,06
Інші країни	6406	12,73	7214,1	13,25	808,1	12,61

Як бачимо, обсяги прямих інвестицій в економіку нашої держави за 2012 р. збільшилися на 4128,5 млн дол., що, в свою чергу, становить 8,20% приросту в порівнянні з початком 2012 року. Основною країною інвестором являється Кіпр, обсяги інвестування якого збільшилися лише за 2012 рік на 3919,9 млн дол., від 13355,2 млн дол. до 17275,1 млн дол., що, в свою чергу, становить 31,72% інвестицій вкладених усіма країнами світу в українську економіку станом на 31.12.2012 р. Збільшивши власний капітал на 29,35%, кіпрські інвестори стали лідерами відносного та абсолютного приросту обсягів капіталів серед усіх основних країн-інвесторів, а збільшення загального показника прямих іноземних інвестицій було забезпечено в основному Кіпром. Німеччина, яка є другою країною за обсягом прямих інвестицій в українську економіку, навпаки скоротила свої активи в Україні на 1074,0 млн дол., з 7391,0 млн дол. до 6317,0 млн дол., тобто на 14,53% від того капіталу, який був залучений до української економіки з початку інвестування в економіку нашої держави. Аналогічна ситуація й з іншими європейськими країнами, наприклад: обсяги французького капіталу скоротилися за рік на 21,90%, з показником 495,1 млн дол; англійського – на 36,9, шведського та австрійського – на 156,7 млн дол. та 17,4 млн дол відповідно. Наростили обсяги прямих інвестицій країни, що відомі нам розвиненою банківською системою – Віргінські Острови (Брит.) на 218,9 млн дол., Нідерланди – 270,6 млн дол. та Швейцарія – 158,5 млн дол. Також незначний ріст обсягів інвестицій (акціонерного капіталу) продемонструвала Російська Федерація – з 3600,4 до 3785,8 млн дол., що становить 185,4 млн дол., та 5,15% відповідно. Та конкурувати російському капіталу з Британською Заморською територією, яка розташована на острівних коралових рифах карибського басейну не під силу, адже капітал з Віргінських островів продемонстрував більший показник просту інвестицій, як у відносному так і абсолютному плані [5].

Вивчивши деякі статистичні дані, для повної характеристики прямих іноземних інвестицій в Україну, розглянемо та проаналізуємо розміщення акціонерного капіталу в розрізі областей України у 2012 р. Беззаперечним лідером серед них є м. Київ, на господарчих суб'єктів якого припадає 26592,1 млн дол., що в свою чергу становить майже половину (48,83%) іноземного акціонерного капіталу, розміщеного в Україні за всю її суверенну історію [5]. На наш погляд, явно виражена диспропорція у географії розміщення іноземних акціонерних капіталів негативно впливає на розвиток міжгалузевого виробничого циклу в регіонах нашої держави, адже відсутність притоку коштів безпосередньо до виробничих суб'єктів, що розміщені в периферії, які зазвичай належать до ланки середнього бізнесу, здебільшого унеможливорює здорову конкуренцію, створення нових робочих місць та надходжень до місцевих бюджетів. Зрозуміло, що велика компанія для підвищення ділової активності реєструє власну організацію в столиці, та концентрація капіталів в такого роду господарчих суб'єктів зовсім лишили уваги з боку іноземних інвестицій такі перспективні області, як Вінницька – 245,4 млн дол. (0,45%), Хмельницька – 208,6 млн дол. (0,38%); а Тернопільська та Чернівецька області з показниками 64,6 млн дол. та 64,3 млн дол. відповідно взагалі продемонстрували рекордний мінімум від загального обсягу інвестицій розміщених в Україні по (0,12%) [5]. Підсумовуючи проведений аналіз розміщення прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) за 2012 рік, варто відзначити наступне: акціонерний капітал Кіпру та Віргінських Островів (Брит.) продовжує витісняти з української економіки капітал розвинених країн світу та забезпечує загальні показники приросту

надходження акціонерних капіталів до України; територіальна структура розміщення іноземних капіталів, яка тяжіє до столиці, не сприяє розгортанню нових виробничих потужностей на периферії.

Охарактеризувавши розміщення та динаміку прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в Україні, за допомогою даних держкомстату перейдемо до аналізу прямих іноземних інвестицій з України в економіку країн світу за 2012 рік.

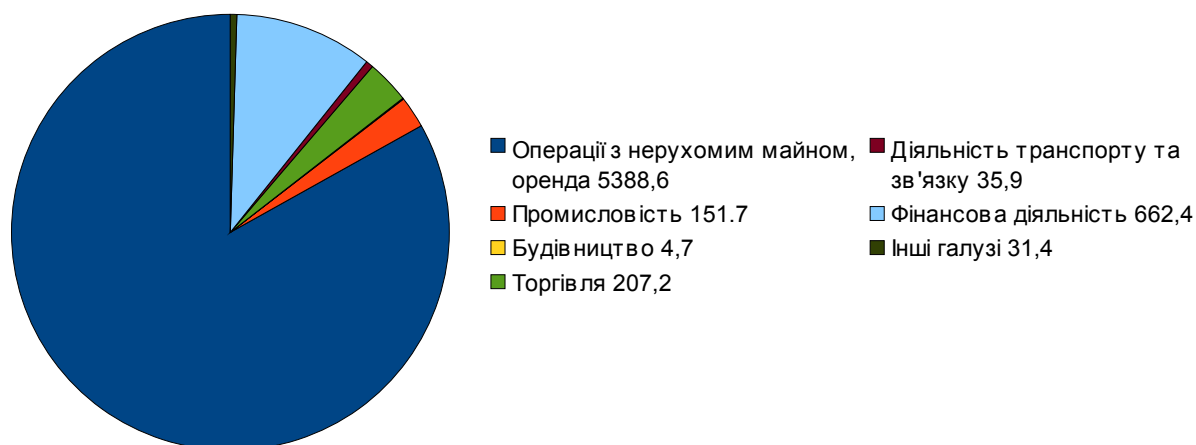

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції з України за видами економічної діяльності за 2012 р. (млн дол. США)

З огляду на галузеву структуру зовнішніх інвестицій розміщених в інших державах, видно, що вітчизняний акціонерний капітал не зацікавлений в інвестуванні галузей економіки, які визначають добробут будь-якої країни світу, адже він демонструє надзвичайно низькі показники, наприклад в промисловість країн світу було інвестовано 151.7 млн дол (2,34%), транспорт та зв'язок – 35.9 млн дол. (0,55%), будівництво – 4.7 млн дол. (0,07%) від загального обсягу інвестицій розміщених у всіх державах світу. Тобто вітчизняні інвестори вкладають майже всі іноземні інвестиції в оренду і надання інжинірингових послуг за кордоном, в той час як іноземний акціонерний капітал з острівних країн швидкими темпами освоює передові галузі української промисловості.

Висновок. Проаналізувавши рух прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в Україні та прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіці країн світу за основними їхніми характеристиками та числовими показниками, можна сформулювати висновки, перша група яких впливає з розміщення іноземних інвестицій в Україні, а друга – з розміщення українських акціонерних капіталів за кордоном:

Відтік прямих іноземних інвестицій розвинених країн світу, які розміщували свої активи в основному в технологічних галузях національного господарства, свідчить про погіршення інвестиційного клімату в Україні, причинами якого є: політична нестабільність, непередбачуваність та непрозорість державної політики, недосконалість правового середовища, обтяжлива фіскальна та митна політика, «клановість» економіки. З іншого боку, нарощування обсягів інвестицій від господарчих суб'єктів держав, в яких й так великі проблеми з коштами і відомі вони далеко не розвинутою економікою, а розташуванням на їхній території офшорів, свідчить про непрозорість інвестиційної політики в Україні, головне про «різні правила гри» для іноземного капіталу різного походження. А форми розміщення в галузевій структурі інвестиційного капіталу даних острівних країн свідчать про тяжіння даного капіталу до найприбутковіших галузей економіки України.

Обсяги прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), які прямують з України (83,71% зі 100% акціонерного капіталу зареєстровано в Донецькій області) до економік іноземних держав (89,64% зі 100% прямують до Кіпру), зосереджуються в основному в невиробничих галузях економіки (83,13% з яких належать лише одній галузі – операціям з нерухомістю, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям) як мінімум свідчать про відсутність інвестиційної політики держави в напрямку зосередження капіталів на власній території та ставлять чимало запитань до власників акціонерних активів, які монополюють з однієї області в невиробничу галузь однієї лише країни розміщують мільярдні інвестиції.

Література

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент : [учебный курс] / Бланк И.А. – К. : Эльга – Ника – Центр, 2010. – 448 с.
2. Данилишин Б.М. Сприятливий інвестиційний клімат – передумова економічного розвитку регіону / Б.М. Данилишин // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С. 15–18.
3. Ковальчук О.В. Моніторинг інвестиційних процесів в Україні / О.В. Ковальчук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 7. – С. 36–42.
4. Носова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи / О.В. Носова //

References

1. Blank I.A. Investment management: Course. - K.: is Center, 2010. - 448p.
2. Danilishin B.M. Favourable investment climate is pre-condition of economic development of region // Finances of Ukraine. - 2012. - №3. - P.15-18.
3. Kovalchuk O.V. Monitoring of investment processes in Ukraine / of O.B. Ковальчук // Issues of the day of economy. - 2011. - №7. - P.36-42.
4. Nosova O.V. Estimation of investment attractiveness of Ukraine : basic approaches / of O.B. Nasal // Economy and prognostication. - 2012. - №3. - P. 119-136.
5. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html#sg

Рецензія/Peer review : 20.9.2013 р.

Надрукована/Printed :2.10.2013 р.

Рецензент: д.е.н., проф., зав.кафедри економічної теорії ХНУ - Лук'янова В.В.

УДК 339.7

О.В. БУЛКОТ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МІСЦЯ ЄВРО ТА ДОЛАРА США У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У статті розглянуто ключові тенденції розвитку глобальної монетарної системи. Здійснено компаративний аналіз євро та долара США за основними критеріями визначення міжнародного статусу валюти, що дало змогу зробити висновки про роль та місце міжнародних валют у біполярній світовій валютній системі.

Ключові слова: глобальна монетарна система, долар США, євро, міжнародна валюта.

O.V. BULKOT

Taras Shevchenko National University of Kyiv

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ROLE OF EURO AND US DOLLAR IN GLOBAL ECONOMY

Abstract. The aim of research is to define the role of the euro and US dollar in bipolar global monetary system. New period of evolution of modern global currency system requires new approaches to research the key tendencies and the role on its main components.

This article discovers key contemporary factors of evolution of global financial system. The comparative analysis of the role of euro and US dollar are made. The research of statistical data shows that leading positions in global monetary system still belongs to US dollar, but euro also became a really strong currency, especially in international financial markets.

Euro has strong positions in European region and also as international reserve currency, peg-currency and leading currency in FOREX. The US dollar possesses leading positions in the international markets of debt, deposit and lending instruments and also as key currency of international trade operations.

Keywords: global monetary system, euro, international currency, US dollar.

Постановка проблеми. Новітній етап еволюції сучасної глобальної монетарної системи характеризується тенденціями валютної біполярності, основу якої було закладено із введенням в обіг єдиної регіональної валюти – євро. Не зважаючи на кризовий стан економік країн ЄС в цілому, та Єврозони зокрема, можемо цілком впевнено стверджувати, що євро не тільки посів ключове місце в існуючій монетарній системі, а й докорінно змінив увесь механізм валютних відносин у глобальному масштабі. Таким чином, виникає необхідність визначення місця, яке посідає євро у системі сучасних світових валютних відносин, а відтак, і позиції долара США в якості ключової міжнародної валюти.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблем функціонування євро як колективної валюти країн Європейського валютного союзу займалися такі видатні вітчизняні та зарубіжні учені, як Бураковський І.В., Луцишин З.О., Пищик В., Шнирков О.І., Єршов М.В., Бейлі М., Бергстен С., Айхенгрін Б., Мандел Р., Пісані-Фері Дж., Поусен А. та ін. Проте, у працях названих науковців не представлено комплексний аналіз показників, що дозволяють визначити місце валюти у глобальній монетарній системі.

Метою статті є визначення ролі ключових міжнародних валют євро і долара США у світовій валютній системі та глобальному фінансовому ринку.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, статус міжнародної валюти визначається домінуванням її частки в глобальній економіці при виконанні таких міжнародних функцій:

- валюти-прив'язки, або „якоря”;
- резервної валюти центральних банків;
- валюти розрахунків;
- валюти міжнародних депозитів та інвестицій.

Окресливши основні параметри, які визначають роль тієї чи іншої валюти в світі, проведемо компаративний аналіз євро та долара США як основних полюсів біполярності в глобальному валютному середовищі.